

Social media verovert de wereld

Auteur: Marit de Boer
Studentnummer: 401404
Fase: Pabo minor 1
Beoordelaar: Age Wesselius
Datum inleveren: 27-05-2017

Marit de Boer

Inleiding

Sinds de jaren 80 zijn er volop ontwikkelingen in de wereld op het gebied van computers. Tegenwoordig wordt de wereld steeds meer digitaal. Een wereld zonder telefoontjes of computers kun je je bijna niet meer voorstellen. Deze veranderingen zijn voor iedereen te merken. Opa's en oma's moeten er aan geloven, volwassenen maar ook kinderen. Het onderwijs heeft ook veel ontwikkelingen ondergaan op het gebied van ICT en natuurlijk social media. Tegenwoordig staan de vaardigheden van de 21^e eeuw centraal, daaronder hoort ook ICT. Scholen passen dit steeds meer toe in het onderwijs. Ook worden er vaker foto's gemaakt op scholen en hebben scholen een eigen Facebookpagina. De websites van de scholen zijn vaak openbaar. De foto's worden geplaatst op het internet zodat ouders maar ook andere personen deze foto's of informatie kunnen bekijken over de school. In dit leercontract staat de zorg van de leerlingen op de basisschool centraal. Ik wil mij verdiepen in de privacy van leerlingen op openbare websites. Ik stel hierbij de volgende vraag op: 'In hoeverre kun je als school omgaan met de privacy van leerlingen op openbare websites?'

Privacy door de jaren heen

Tegenwoordig leven wij in een cultuur waarin vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst een grondrecht is. Daarnaast is ook de privacy van personen een grondrecht. In de universele verklaring van de rechten van de mens is privacy zeker een mensenrecht. In Europa is het Europees verdrag voor de rechten van de mens opgesteld voor de privacy in artikel 8. Vanaf 1983 is er in Nederland een wet op privacybescherming opgenomen. Dit staat beschreven in artikel 10 van de Nederlandse grondwet (Vos, 2015). Hier gaat natuurlijk een stukje geschiedenis aan vooraf. De wet op privacy bescherming is opgenomen door dat het begrip vrijheidsrecht in de jaren 60 steeds meer ging spelen. Dit kwam vooral door de opkomst van de afluistertechnieken, beeldtechnieken en geluidstechnieken. Hierdoor was er een snelle groei in geautomatiseerde gegevensverwerking. De overheidsadministratie werd gemoderniseerd (Overkleeft-Verburg, 2000). Privacy is al veel 'ouder' dan we denken. Rond 400 jaar voor Christus leefde de Griekse arts Hippocrates. Hij leerde zijn leerlingen iets wat voor ons nu heel 'normaal' is. Hij leerde zijn leerlingen dat alles wat ze bij hun werk hoorden van patiënten, geheim moesten houden. Dit zien we nog steeds terug in de wereld van nu. Dit wordt de 'Eed van Hippocrates' genoemd. Studenten die geneeskunde studeren moeten deze eed nog steeds afleggen als zij arts worden (Vos, 2015). Toen ter tijd kwam de digitale wereld al op gang. Als je nu om je heen kijkt is de wereld volop bezig met het digitale aspect. De privacy komt door de digitalisering steeds meer op de voorgrond. De ethiek van de privacy wet ontwikkelt zich voortdurend. In mei 2018 komt de nieuwe Europese privacywet om de hoek kijken. De regels worden aangescherpt om de privacy van iedereen te waarborgen.

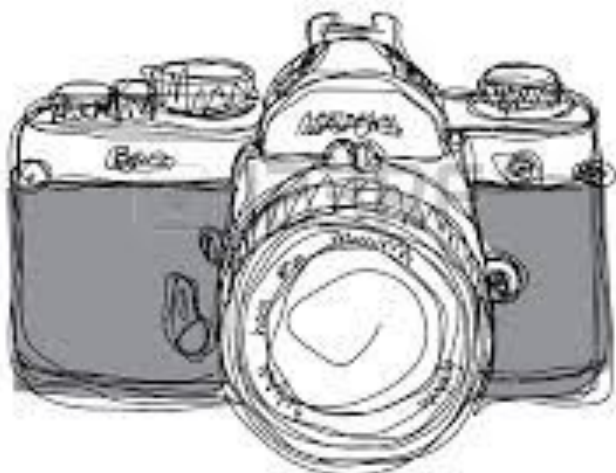
Tegenwoordig is er veel ophef over de privacy van leerlingen in het onderwijs. Scholen gaan steeds meer digitaliseren. Leerling gegevens worden digitaal opgeslagen, scholen zijn zich niet bewust van de risico's hiervan (Teefelen, 2017). Een school moet de privacy van haar leerlingen waarborgen vanwege: respecteren van de menselijke waardigheid, privacy is een mensenrecht en grondrecht, de wet verplicht tot privacybescherming, privacy niet beschermen leidt tot risico's en de accountant controleert de privacy op de school jaarlijks. Een foto waarop een leerling in beeld is, is ook een persoonsgegeven die je niet 'zomaar' kan gaan delen met andere mensen. Informatie die veel online wordt gedeeld kunnen persoonsgegevens bevatten. Zoals eerder beschreven zou dit een foto kunnen zijn maar het

kan ook een naam, gedrag, uitnodiging of gesprek zijn (Vos, 2015). Je kunt wel stellen dat de identiteit van een leerling niet zomaar gedeeld mag worden. Mensen hechten veel aan hun privacy en dat moet daarom ook gewaarborgd worden en ook zeker in het onderwijs.

Hoe zit het met de privacy van leerlingen op het gebied van foto's van leerlingen?

Tegenwoordig hebben veel scholen een Facebook pagina en/of een website van de school. Om als school indruk te maken op personen die de pagina en/of website bezoeken, delen scholen foto's. Scholen bedoelen dit goed (Sikking, 2015). Justine Pardoën schrijft dat scholen en ouders nog te licht denken over de gevolgen van foto's en/of video's op het social media. Zij stelt dat ouders en leerkrachten het juist leuk en gezellig vinden, en dat zij toch niets te verbergen hebben. Pardoën schrijft dat er gevolgen zitten aan deze foto's op het social media. Volgens haar kan er ook een 'rare' foto van een leerling tussen zitten. Deze foto kan door iemand 'afgepakt' worden en de leerling kan er nog jaren last van houden (Hoogsteen, z.d.) De privacy van een leerling kan ten koste gaan door een foto, naam of een tekst op het internet. Kort geleden zijn er foto's gepubliceerd van kroonprinses Amalia die aan het hockeyen was. Een rechter heeft hier werk van gemaakt en vond dit schendig van privacy. Steeds vaker worden foto's met bijvoorbeeld leerlingen in ondergoed tijdens de gymles gepubliceerd op het internet, dit wordt gezien als schendig van privacy. Het is strafbaar om 'stiekem' een foto te maken van een persoon (Sikking, 2015). Een foto met daarop een leerling die goed zichtbaar is laat persoonsgegevens zien. Je kunt bijvoorbeeld de afkomst van de persoon herkennen door de huidskleur. Je ziet de identiteit van de persoon op de foto. Foto's zijn daardoor een gevoelig stukje als we het hebben over het onderwerp 'privacy'. In verband met de privacywetgeving dien je als school hier rekening mee te houden. Je mag de identiteit van een leerling en natuurlijk van een volwassene nooit schaden. Ook zijn er ouders die regelmatig foto's maken, bijvoorbeeld in de klas, op schoolreis of met het kerstdiner. Vos stelt dat je hier als school niet verantwoordelijk voor bent. Wel kun je afspraken maken met de ouders over het maken en/of plaatsen van foto's op het internet (Vos, 2016). Scholen delen steeds vaker foto's via Facebook of bijvoorbeeld Twitter. Scholen gaan akkoord met de algemene voorwaarden van deze organisaties. Dit houdt in dat scholen niet kunnen weten wat er met de foto gebeurt (Vos, 2015). Een foto

op Facebook of Twitter wordt in Amerika opgeslagen (Vos, 2016). Pardoen schrijft dat zij scholen die foto's plaatsen op Facebook erg vindt. Zij stelt dat je het gebruiksrecht van die foto's overdraagt aan Facebook. Zij is het met Vos eens dat je niet weet wat er met de foto gebeurt. Pardoen stelt dat er bij foto's op het social media altijd ongewenste mee kijkers zijn. Zij vindt dat foto's van schoolzwemmen of een dagje strand niet op Facebook horen. Zulke foto's kunnen door deze ongewenste mee kijkers worden misbruikt. Pardoen stelt dat de helft van het kinderpornomateriaal bestaat uit gefotoshopte afbeeldingen. Pardoen schrijft dat de kans groot is dat de foto's worden gebruikt in een database voor gezichtsherkenning. Haar grootste vraag is: 'Willen de leerlingen dit zelf?' Pardoen schrijft dat scholen leerlingen moeten leren om te gaan met Facebook (Hoogsteen, z.d.). Iedere mens en dus ook elke leerling heeft portretrecht. Portretrecht houdt in dat jij je als persoon mag verzetten tegen publicatie van een foto. Vanaf het zestiende levensjaar zijn de ouders hier niet meer voor nodig en mag je zelf beslissen (Sikking, 2015).

Hoe ga je als school om met foto's van leerlingen op openbare websites?

Pardoen schrijft dat scholen vaak verkeerd omgaan met foto's van leerlingen op het social media. Zij stelt dat scholen melden dat zij foto's en video's gaan plaatsen op het social media, daarna vragen zij wie daar bezwaar tegen heeft. Zij laat weten dit gezien te hebben in een schoolgids van een Katholieke basisschool in Utrecht (Hoogsteen, z.d.).

De Wbp (Wet bescherming persoonsgegevens) gaat er vanuit dat je als school elk jaar toestemming vraagt van de ouders van leerlingen onder de 16 jaar, als de school persoonlijke informatie van de leerling online wil gaan delen. Dit kunnen foto's, video's of teksten van de leerling zijn. Dit zijn normen en waarden die een school moet waarderen (Vos, 2015). Pardoen stelt dat zij de norm van 16 jaar te 'oud' vindt. Zij schrijft dat leerlingen op de leeftijd van 10 jaar zelf kunnen beslissen. Op deze manier leren zij om goed na te denken over wat wel en wat niet op het social media mag komen (Hoogsteen, z.d.)

School dient specifiek schriftelijke toestemming te vragen voor de manier waarop de foto's en de video's worden gebruikt. Deze persoonsgegevens kunnen namelijk voor verschillende doeleinden gebruikt worden zoals de website van de school, Facebook en bijvoorbeeld informatieboekjes. Vos schrijft dat scholen het beste de schoolwebsite kunnen beveiligen. Alleen de ouders toegang geven op de website door middel van een wachtwoord. Scholen dienen voor elk specifieke doeleind toestemming te vragen. Het is wel belangrijk dat scholen dit serieus nemen. Als een ouder een foto van zijn of haar leerling niet op Facebook wil, mag dit niet gepubliceerd worden, dit heeft te maken met de wettelijke verplichting en het portretrecht zoals eerder beschreven (Vos, 2015).

Daarnaast wordt de App Klasbord veel gebruikt in de kleutergroepen. Dit is een medium waarbij de leerkracht de ouders een code stuurt. De leerkracht kan de code alleen accepteren. Op deze manier zorg je voor de beveiliging (Vos, 2015). De leerkracht zet foto's (persoonsgegevens) van leerlingen met hun activiteiten erop. Op deze manier hebben de ouders een beeld van wat de leerlingen doen op een dag. Zoals eerder beschreven is het van belang om specifiek toestemming te vragen van de ouders. Dat geldt ook voor de App klasbord. Jeroen Lamers vraagt zich af of er wel aan de privacy wordt voldaan. Joppe Fransen één van de bedenkers van klasbord stelt dat de privacy van de leerlingen de

verantwoordelijkheid van de leerkracht is met deze app (Laemers, 2013). Vos schrijft dat je voor elk specifiek doeleind schriftelijk toestemming moet hebben voor de ouders. Ook klasbord is een stukje social media. Ook hier moet je als leerkracht toestemming vragen aan de ouders.

Leerlingen bewust maken van de gevaren van social media

Kinderen krijgen tegenwoordig veel te maken met social media. De meeste kinderen krijgen al vroeg een smartphone waar zij Apps op kunnen downloaden. Veel kinderen gebruiken ook snapchat, instagram en/of Facebook. Kinderen kunnen op deze manier persoonlijke informatie delen op social media. Het berip 'mediawijsheid' komt tegenwoordig veel aan de orde. Onder het begrip mediawijsheid valt ook de vaardigheid om de eigen online veiligheid en privacy te beschermen (Kennisnet, 2015). Kinderen dienen te weten wat zij wel en niet moeten doen op social media. Zoals eerder beschreven komt een foto op Facebook ook bij andere doeleinden terecht. Als leerkracht is het van belang om met kinderen te praten over social media. Wat is leuk om te doen op social media en wat is niet leuk? Op social media kun je andere kinderen of mensen kwetsen. Ook zou je een ouderavond kunnen organiseren over mediawijsheid. Het is belangrijk dat ouders weten wat de gevolgen zijn van het social media gebruik van hun kind. Daarnaast kun je als leerkracht door alle lessen heen aandacht besteden aan mediawijsheid. Je kunt experimenten uitvoeren in de klas waarbij de privacy schending voelbaar wordt. Je zou de kinderen bijvoorbeeld elkaar kunnen laten googelen. Je kunt een eigen netwerkje maken en zo zien de kinderen hoe snel foto's of informatie worden verspreid (Maes, 2014). Mijn kind online heeft in samenwerking met Kennisnet lessen ontwikkeld die kinderen spelenderwijs mediawijs maken. Zo hebben zij een digiDuck ontwikkeld met de titel veilig internet. Waaronder Kwik, Kwek en Kwak laten zien hoe zij met social media omgaan en geven tips. Dit kun je in de praktijk goed gebruiken. Daarnaast is er bijvoorbeeld nog een les genaamd 'Instagrap', dit gaat erover dat kinderen snel een foto op Instagram zetten. Vele mensen kunnen deze foto bekijken en hier kunnen dan ook kwetsende reacties op komen. Deze les laat de kinderen nadenken over hoe zij hier het beste mee om kunnen gaan (Mijn kind online, z.d.)

Advies

Mijn advies voor basisscholen en natuurlijk ook scholen in het voorgezet onderwijs is om de privacy van leerlingen serieus te nemen. In 2018 wordt de wet bescherming privacy aangescherpt. Het is handig om als school een beleidsdocument of privacyreglement op te stellen. Hierin beschrijf je hoe je als school met de persoonsgegevens om gaat. Hierin staan ook de afspraken over mediawijsheid. Mijn advies is om een ouderavond te organiseren waarbij alle ouders op de hoogte zijn van het privacyreglement. Daarnaast kunnen zij daardoor op hun kinderen en het social media gebruik letten. Als school is het belangrijk dat je elk jaar schriftelijk toestemming vraagt van de ouders voor het plaatsen van foto's of andere informatie over het kind. Mijn advies daarbij is om dat voor elk doeleinde te doen. Je kunt een formulier maken waarbij je voor alle doeleinden om toestemming vraagt. Je vraagt toestemming voor bijvoorbeeld de schoolwebsite, Facebook, de schoolgids etc. Het is van belang als school om deze formulieren goed te bewaren en hier bewust mee om te gaan. Als een ouder geen toestemming geeft moet je dit als school accepteren. Apps waarbij je persoonsgegevens deelt zoals Klasbord dien je als school serieus te nemen. Ook voor de App Klasbord vraag je toestemming aan de ouders. Als school dien je onderzoek te doen naar de veiligheid van de app klasbord. Via Facebook gaan foto's het online web door, gebeurt dit ook met de App Klasbord? Ook is het van belang om kinderen bewust te maken van hun eigen social media gebruik. Dit kun je het beste doen door experimenten in de klas. Vooral jonge kinderen moeten dit spelenderwijs te weten komen. Wees als school voorzichtig in het plaatsen van foto's en informatie over leerlingen op de openbare websites!

Conclusie

Als school kun je niet 'zomaar' een foto van hardwerkende leerlingen plaatsen op de website van de school, Facebook, schoolgids, nieuwsbrief of klasbord. De Wbp is de wet bescherming privacy. Elk mens heeft recht op privacy. Ook elke leerling heeft daarom recht op privacy. Met de opkomst van het social media kun je de privacy gemakkelijk schenden door een goed bedoelde foto op Facebook te zetten. Een foto is een persoonsgegeven. Een foto kan bijzonder gevoelig zijn voor mensen. Je kunt bijvoorbeeld de afkomst van een leerling herkennen door de huiskleur. De eisen van de privacy wet worden in mei 2018 aangescherpt. In mei 2018 moet je als leerkracht elk jaar schriftelijk toestemming vragen voor alle specifieke doeleinden. Dit geldt voor foto's, video's en namen maar ook voor stukjes

tekst dat over de leerling gaat. Wees als leerkracht voorzichtig met delen van persoonsgegevens op het social media.

Literatuurlijst

Dalen, W. van. (2006). *Basisboek Ethiek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Hoffman, E. M. (2013). *Interculturele gesprekvoersing*. Houten; Bohn Stafleu van Loghum.

Hoogsteen, L. (z.d.). *Scholen denken te makkelijk over leerlingenfoto's op internet. 'Belang privacy belangrijker dan ooit'*. Geraadpleegd op 23 mei 2017 via

https://www.cnvo.nl/fileadmin/user_upload/PDF/SJ05_P26-27.pdf

Kennisnet. (2015). *Mediawijsheid*. Geraadpleegd op 7 juni 2017 via

<https://www.leraar24.nl/mediawijsheid/>

Laemers, J. (2013). *klasbord-app tast privacy aan*. Geraadpleegd op 27 mei 2017 via

<https://www.ouders.nl/artikelen/klasbord-app-tast-privacy-aan>

Maes, T. (2014). *Kinderen en online privacy*. Zoetermeer: Kennisnet. Opgehaald van

www.mijnkindonline.nl

Overkleeft-Verburg, G. (2000). *Het grondrecht op eerbiediging van de persoonlijke*

levenssfeer. Geraadpleegd op 23 mei 2017 via <http://www.overkleeft->

[verburg.nl/PDFs/Het%20grondrecht%20op%20eerbiediging%20van%20de%20persoonlijke%20levenssfeer.pdf](http://www.overkleeft-verburg.nl/PDFs/Het%20grondrecht%20op%20eerbiediging%20van%20de%20persoonlijke%20levenssfeer.pdf)

Sikking, D. (2015). *Foto's gebruiken? Dit moet je weten over privacy, portretrecht en*

auteursrecht. Geraadpleegd op 26 mei 2017 via <https://www.kennisnet.nl/artikel/fotos->

[gebruiken-dit-moet-je-weten-over-privacy-portretrecht-en-auteursrecht/](https://www.kennisnet.nl/artikel/fotos-gebruiken-dit-moet-je-weten-over-privacy-portretrecht-en-auteursrecht/)

Teefelen, K., van. (2017). *Privacy leerlingen groeit scholen boven het hoofd*. Geraadpleegd op

23 mei 2017 via <https://www.trouw.nl/home/privacy-leerlingen-groeit-scholen-boven-het-hoofd~ac25475c/>

Vos, J. (2016). *Foto's van leerlingen gebruiken? Zo mag het wel*. Geraadpleegd op 26 mei

2017 via <https://www.kennisnet.nl/artikel/fotos-van-leerlingen-gebruiken-zo-mag-het-wel/>

Vos, J, Sikking, D. & Zintel, C. (2015). *Een praktische handleiding voor privacy in de school*.

Opgehaald van Kennisnet:

https://www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/Privacy_in_10_stappen.pdf